

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Custodiæ regulæ misericordiam esse prærogatam. Cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Richar. tract. de stat. inter ho. tract. 3. c. 2.

mur: ar si eas frangimus, statim contrariis motibus diffidemus. Iam apparet quam apposite superius regula vocata sunt vincula: nec enim solum (vt iam diximus) a malis nos retrahunt, verum & vt membra bene colligata, vt vnum quæramus, in idem tendamus, & eisdem medijs vtamur, efficiunt. Quibus aptissime accommodari potest quod Richardus Victorinus de mandatis scripsit, siquidem regula quedam specialia mandata sunt. Congrua satis, inquit, similitudo vinculorum & mandatorum. Vinculis siquidem coarctamur, & mandatis vtique diuinis a nostris voluntatibus coercemur. Vinculis trahimur; vinculis retinemur; vinculis astringimur. Vincula attrahentia, præceptiones; vincula retinentia, prohibitiones: vincula constingentia, admonitiones. Præceptio est eorum, quæ fieri oportet. Prohibitio eorum, quæ fieri non licet. Admonitio eorum est, quæ quidem expedit fieri, cum tamen sine culpa possint præteriri. Præceptionibus sanè illic sepe vrgemur, quò boni operis gressum sine difficultate non dirigimus. Prohibitionibus autem inde sepe retrahimur, quò per desiderium properamus. Admonitionibus verò cordium nostrorum hiantia, seu etiam fluxa acutiùs alligamus; cum voluntates nostras a licitorum etiam vsu sepe restringimus. Vincula itaque attrahentia sunt: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum. Honora patrem tuum, & matrem tuam. Vincula retinentia sunt: Non occides, non mœchaberis, non furtum facies. Vincula constingentia sunt: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. Et illud, quod a Domino de virginitate proponitur, cum dicitur: Qui potest capere, capiat. Vnde & Apostolus: De virginibus autem præceptum Domini non habeo, sed consilium do. Sic ille. Custodiamus igitur hæc vincula, ex quibus mutua inter nos pax tota dependet. Audiamusque Paulum dicentem: Oblectro itaque vos ego vincitum in Domino, vt dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate, & mansuetudine, cum patientia supportantes inuicem cum charitate, solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Non ex nobis, sed ex Deo hoc eximium donum accepimus, vt vnum mysticum corpus essemus. Cuius caput est Christus, vt vnum spiritum, & vnam voluntatem querendi perfectionem, haberemus, vt eisdem medijs, cælestem mercedem obtinere speratemus. Simus ergo solliciti, hanc vnitatem a Deo iam acceptam seruare regularum custodia, quæ est vinculum pacis. Nam quandiu ipsa in nobis integra & illæsa permanserit, hæc mutua pax certè amabilis, nunquam a nobis discedet. Si autem hoc pacis vinculum ruperimus, dono huic vnitatis a Domino accepto iniuriam inferemus cum magno nostro detrimento.

Ephes. 4. 1. 3. 4.

Leuit. 26. 3. 6.

Hæc demum regularum obseruatio nosmetipsos in pace constituit: & nullus est in amore disciplinæ religiose sollicitus, qui non in sinu cordis sui, donum tranquillitatis excipiat. Conscientia enim illum inquietat, qui ad illicita distulit, qui sibi iniuncta præterit, quique suo muneri non satisfacit: quem verò reperit obseruantem, & ab eo quod debet non deficientem, non reprehendit, non morder, sed in tranquillissima pace manere permittit. Regula obseruatoribus promissa est pax illis verbis: Si in præceptis meis ambulaueritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, ab eoque pauore habitabi-

tis in terra vestra, dabo pacem in finibus vestris, dormietis, & non erit, qui exterreat.] An regula mandata sunt Dei, quæ nobis per maiores nostros, sanctissimi huius status fundatores, iniunxit? Ita sanè: quæ qui spernit, ipsum etiam Dominum, a quo præpositi dati sunt, aspernari conuincitur. Si vita nostra in his semitis ambulandis transferit, si mens nostra hæc monita custodierit, pauor & timor procul fient a nobis, quoniam malum pœnæ non timet, qui in malum culpæ non incurrit. Pacis etiam obtentione letabimur, quia dum Deo per voluntatem eius impletionem subiicimur, passiones nos turbantes compescimus, & quasi vinculis coarctamur. Quod pulchra similitudine Anselmus exposuit. Humana, inquit, natura tam facile per vitia, quam per planum profunditur aqua. Sic ergo agere debet, qui eam restringere appetit, velut qui aquam currentem retinere contendit. Sicut enim ille, qui aquam concludit in stagnum, atque coercet: sic iste naturam humanam vagam, infra regulam aliquam cohibere debet. Vtque ille procurat, ne qua parte dirumpatur stagnum, qua effluat aqua, ita & iustum providere concedet, ne suam in quoquam violet regulam, quo ad peccatum proruat. Sic enim restringi carnis appetitus possunt, quod est quandam facere pacem inter ipsam carnem & spiritum, quam quidem pacem nemo melius habere poterit, quam qui districtiori ordinis monastici semetipsum subingere studuerit.] Sic ille. Adepta autem pace dormiemus, & non erit qui exterreat. Soporabitur, inquam, mens suauissimo, ac quietissimo orationis somno, in quo multa accipiet dona cælestia, quæ mulceant illam & nihil, quod inane timorem incutiat. Immisit Dominus soporem in Adam, & ex latere eius coniugem illi charissimam, nempe Euam eduxit; sic ex iusto, contemplationis somnum dormiente, solet Deus, cum minus homo putabat, perfectionem extruere, illique tam speciosam sponfam in vxorem donare. Ergo qui hanc regulam sequuti fuerint, pax super illos. Omnem profectò pacem consecuntur, quia & Deum sibi pacatum sentiunt, & homines pacificos habent, & a semetipsis per affectuum immortificationem non discedunt. Nec credendum est, Angelos in sensos esse illos, quos suis monitis obsequentes, & diuinæ voluntati subiectos aspiciunt. Immo diligunt, & fouent illos, quorum vita per disciplinam custodiam a mundo se elongat, & cælestibus appropinquat. Si autem tale bonum est pax, quemadmodum ait Augustinus, vt in rebus creatis nihil gratiosius soleat audiri, nihil delectabilius concupisci, & nihil vtilius possideri, eam per regulæ obseruantiam & disciplinam custodiam quæramus, vt tantum bonum, quod in æternum accepturi sumus, in præsentem obtinere inchoemus.

Ansel. li. de similit. c. 122.

Gen. 2. 22.

Aug. lib. de ciuit.

Prou. 3. 21. 22. 23. 24.

Custodia Regula misericordiam esse prerogatum.

CAPVT VIII.

VICVM QVE hanc regulam sequuti fuerint, ait magister veritatis, Paulus, pax super illos, & misericordia. Vidimus quam eximia pace regularum obseruatores cumulentur: inquiramus nunc quam multiplicibus Domini misericordiis replentur. Has autem ad compendium redegit Salomon in Prouerbijs, dum ita scribit: Filii mi, ne effluant hæc ab oculis tuis: Custodi legem

arque consilium: & erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget. Si dormieris, non timebis; quiesces, & suavis erit somnus tuus.] Filium vocat eum, quem ad disciplinæ custodiam hortatur, vt in ipso nomine, honoris ac dignitatis plenissimo, felicem sortem intelligat, quam accepturus est, si sibi iniuncta seruauerit. Quid honorabilius, quid ditius eo qui filius est Dei? Cum eo ipso quandam Deitatis participationem accipiat, & regni cælorum hæres fiat, dicente Paulo: Si autem filij & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.] Sed hanc dignitatem, hæcque opes amplissimas ille consequitur, qui leges sibi impositas ab oculis effluere, & à manibus labi non sinit. Nec solum nomen hoc, sed alia quoque nomina honorifica illi congruunt, cum tamen nullum illorum transgressoribus disciplinæ conueniat. Regule ac disciplinæ custos, meritò vocatur seruus Dei, quia serui est, imperata facere, & nihil nec minimum eorum, quæ sibi præscripta sunt, præterire. Hic verò nihil faciendum omittit, nihil omittendum facit, & omnia vt mandata sunt, diligenter obseruat. Cuius illud erit ipsius ore Domini prolatum elogium: Inueni David, filium Iesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.] Planè vir, qui viriliter pro sanctitate decertat: & vir secundum cor Dei, cui se in cunctis accommodat, & à Deo volita atque mandata fideliter præstat. Potest & vocari mercenarius, quia nihil eorum, quæ sibi imposita sunt, prætermittens, indicat appetere quòd mercedem expectat. Patiens Iob multa mala sustinens comparat se [mercenario, qui præstolarur finem operis sui:] eidem similis est bona imperata faciens, qui licet nunc menses habeat præmio vacuos, & noctes laboriosas enumeret; scit tamen, si perseueret, plenam æternitatem sibi parari, & dies quietos, & nulla nocte intercepso concedi. Vocatur & amicus, quia legem amicitie seruat, vt nimirum cum Domino tum voluntate tum actione concordet. Vocatur tandem & filius; nam diuinam similitudinem in mente suscipiens, suscipit etiam Dei monita, audit consilia, diligit voluntatem. Hæc igitur nomina optimè in eum quadrant, qui est disciplinæ ac regularum amator: cum tamen ab ipsarum transgressore vis horum nominum quam longissimè ablit. Vt enim scripsit magnus Basilius, suis regulis latius disputatis præfationem affigens. Qui maiorem præceptorum partem obire neglexerint, hi quo tandem in horum se numero reponi volunt? Qui neque Deo, vt parenti, obsequantur, neque vt magna pollicenti obediant, neque vt Domino seruiant.] Transgressorii regularum nomen serui non competit. Seruus namque timet dominum suum: qui verò iussa Domini præterit, illum non timet. Dauid enim ait: Beatus vir, qui timet Dominum: in mandatis eius cupit nimis. Et Gregorius: Deum timere est, nulla quæ faciendæ sunt bona præterire. Vnde qui bona præterit, & mandata non custodit, satis indicat quia timorem serui non habet, & serui nomine non est dignus. Nec vocari potest mercenarius, quoniam virtus mercenarij est spes: qui verò imperata non complet, qui bus præmium est assequutus, se viam spem minime habere demonstrat. Nec vocari demum potest amicus aut filius. Horum quippe virtus est amor: at parum aut nihil amat, qui voluntate, & morum similitudine ab amico & patre discordat. Cum filio

Rom. 8. 17.

Ahor. 13. 22.

Iob. 7. 21.

Basilius pro- amio in reg. iust. disp.

Psal. 112. 1. Gregor. 1. mor. 6. 3.

A ergo Salomon loquitur, cum eo scilicet, qui verba Domini corde suscipiens, & opere complens, aptus est vt vocetur non solum Dei seruus & amicus, verum & charissimus filius.

Ad illum itaque, qui filius est, Salomon loquens ait: Ne effluant hæc ab oculis tuis. Si nos ille seruos vocaret, fortassis diceremus quia iam imperata complemus, quibus statui aut feruorum sorti satisfacimus: at dum filios Dei vocat, ad maiora ac perfectiora seruanda nos obligat. Filius enim non attendit quid pater velit, an scilicet magnum sit, aut minimum; an præcepto mandatum, an simplici voluntate propositum: sed tantum respicit, an illud, quicquid sit, genitori suo placeat, quod satis filio est, vt illud præstare contendat. Si nos vocaret seruos, ad obedientiam fortassis induceret, non ad similitudinem imitaret; at dum filios compellat, quærendæ similitudinis curam extorquet. Qua verò ratione Dei placitum in omnibus exequemur, & sanctissimi patris perfectam similitudinem induemus, si non in magnis, & etiam in minimis nobis præscripta seruamus? Nihil difficile, nihil immoderatum à te, o religiose, petitur, cum audis: Ne effluant hæc ab oculis tuis. Habes patrem, cuius erga te tantus est amor, vt dicat per Iesaiam: Ecce in manibus meis descripsi te; muri tui coram oculis meis sunt.] Qui miserias tuas in manibus suis, non alieno atramento, sed proprio sanguine, non calamo, sed clauis insculpsit, vt eis congruo tempore remedium afferret. Qui ea, quæ ad tuam protectionem sunt vitia, semper ante oculos habet, vt ea semper integra & inuiolata conferuet. Quid magnum, si tu eius mandata ac monita ante oculos habeas, vt pro tanto munere in te collato, aliquo pacto vicem rependas? Ille ait:

C Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.] Dic tu vicissim vt tanto beneficio respondeas, & ex parte gratus existas: Viam veritatis elegi, iudicia tua non sum oblitus.] Et: In iustificationibus tuis meditabor; non obliuiscar sermones tuos.] Mandata hæc pulchra sunt nimis, & habent splendorem immensum, quo sese intuentes & diligentes illuminant. Quia mandatum, inquit Salomon, lucerna est, & lex, lux; & via vite, increpatio disciplinæ.] Et Dauid: Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.] Oculi autè non alio, quam lumine, & splendore, & decore pascuntur. Nihil ergo tristitiæ aut difficultates habet, si mandata tam pulchra nunquam è tuis oculis effluant, neque à mentis conspectu se subtrahant. Custodi igitur legem atque consilium. Si tantum seruus esses, dicerem tibi, vt mandata seruares; at cum sis etiam filius, & ad filiorum dignitatem euectus, dico tibi vt mea quoque consilia diligenter obserues. Si interrogasses à me: Quid faciendo vitam æternam possidebo? Responderem vtiq;: Serua mandata. At quia cum religionem ingressus es, interrogasti: Quid faciendo perfectionem obtinebo? Respondeo, vt custodias legem atque consilium, & tum magna tum parua, à regula præscripta, compleas: quoniam si ad salutem satis est, mandata custodire, ad perfectionem assequendam necesse est consilia seruare. Serua mandata, quia à Deo præcepta sunt: serua & consilia, quia ab ipso Deo, dilectissimo Patre, consulta. Serua mandata, quia necessaria sunt ad salutem; serua & consilia, quia opportuna ad perfectionem. Serua mandata ne grauitèr

D

E

Isa. 49. 16

Isa. 49. 15

Psal. 118. 30. 16.

Prou. 6. 23.

Psal. 118. 105.

delinquas

delinquas, serua & consilia, ne leuiter cadas, & ex leuioribus in maiora prouas. Custodi legem, atque consilium, & omnem regulam siue præcipiat, siue solum moneat: siue obligare, siue solum hortari ad melius intendat, fideliter serua, ne in luto multarum imperfectionem hæreas, sed ad concupitam mentis puritatem ascendas.

Vt verò legem consiliaque custodias, auribus non tam carnis, quam mentis miserationes excipe, quibus regulæ obseruatores repleantur. Hæc obseruatio erit vita animæ tuæ. O magnam miserationem Dei, & fontem, ac originem aliarum! Quid enim pretiosius, quid amabilius vita? Sed quid illustrius, quid dignius animæ vita? Quæ si in corpore viuens per absentiam gratiæ sit mortua, terribis olet, quam corpus tabidum, & corruptum carnis natis fetet. At hæc animæ vita regulæ custodia est, quoniam si eam in magnis frangas, gratiam perdis; si in minoribus prætereas, charitatis feruorem diminuis, & ipsam gratiam periculo amissionis exponis. Vita est, quæ uiuum facit; obseruatio regulæ, quæ religiosum constituit. Neque enim religiosus est, qui paternam domum reliquit, qui vestem mutauit, qui habitum religiosum induit, sed qui secularia deseruit, cor emundauit, & disciplinæ monita custodiuit. Si verò illa exteriora adfuerint, & ista interiora, & vera opera virtutis abfuerint, erimus quidem habitu religiosi, sed mente & actione profani. Diciturque cuique nostrum: Nomen habes, quòd uiuas, & mortuus es.] Mortui sumus, si ea, ad quæ astringimur, nõ obseruamus: nomẽ autem simul uiuentium habemus, quia habitum, & externa signa uiuentium præferimus. Sanctus Abbas Ephraem egregia sanè oratione nos sugillat. Specie, inquit, & apparatus mundo renunciamus: re uera autè, quæ mundi sunt curamus, nec habemus, quo nos exculemus. Habitu monachi sumus, sed moribus crudeles quidem & inhumani. Habitu humiles, & moribus pestiferi & scelerati: Habitu religiosi, & moribus exitiosi: Habitu amici, & moribus inimici: Habitu gratiosi, moribus odiosi: Habitu exercitatores seduli, moribus ignaui athletæ: Habitu sobrii, moribus prædones: Habitu pudici, animo autem adulteri: Habitu modesti, moribus & peccatore vagabundi: Habitu mites, moribus arrogant: Habitu consolatores, moribus contumeliosi: Habitu consiliarij, moribus obtretratores: Habitu simplices, moribus difficiles & perniciosi: Habitu ab inuidia alieni, moribus inuidi & homicidæ: Habitu defensores ac susceptores, moribus autem proditores. Et unde, quæso, accidit nos tales esse? Nisi inde, quòd mutam inter nos dilectionem perfectam non habemus? Nisi quia pura inter nos non sit concordia? nisi quia in nobis uera humilitas non est? nisi quòd præ oculis timorem Dei non constituimus? Hæc ille. Et sicut has causas nostræ calamitatis reddidit, alias omnes ad transgressionem regulæ pertinentes posset assignare, re uera enim tales sumus, quia habitu, & caremoniis religiosi contenti, sanctissimas regulas, uirtutum doctrices, præterimus. Custodia ergo regulæ, uita animæ est: Quia si eam non obseruauerimus, non cum ueris religiosi, sed cum fictis & hypocritis computabimur. Iam nos struthio auis immunda designat, de qua ait Iob: Penna struthionis similis est pennis Herodij, & accipitris. Struthio pennas Herodij & accipitris plumis similes habet, sed uolatus altitudinem celeritatemque non habet. Sic malus religiosus, regulæque transgressor, similem cum bono habitum gestat, sed in finem status sui, nimirum in perfectionem, nequaquam simili conatu festinat. Si externa eius consideres, uideretur ad vo-

A) landum aptus, ac per uitæ ignauiam humi reppit, & si quotidie ad spiritualia magis ineptus. Cui mores hypocritarum conueniunt, de quibus eo loco inquit Gregorius: Ita sunt nimirum omnes hypocritæ, qui dum bonorum uitam simulant, imitationem sanctæ conuersationis habent, sed ueritatem sanctæ actionis non habent. Habent quippe uolandi pennas per speciem, sed in terra repunt per actionem, quia alas per figuram sanctitatis ostendunt, sed curarum secularium pondere prægrauati, nullatenus à terra subleuantur. Quis putet hos uiuere, quorum non est aliqua interna uitæ operatio, sed sola externa status spiritualis ostensio? Qui derelinquunt oua, id est, opera sua, in terra, nec curant, si pes inanis gloriæ ea proterat, aut bestia agri, nempe diabolus, in ipsa imperfectiones coniciens, suis malis artibus destruat. Illitaque spiritaliter uiuunt, qui disciplinam diligunt, imperfectiones abiciunt, & regulam, ad quam se sponte obligarunt, strenuè custodiunt. Vel aliter custodia disciplinæ est uita, id est, uigor, & sanitas animæ, quam qui obseruant, bene ualent: qui uerò transgrediuntur, ægrotant. Inualetudo enim corporis ex imbecillitate, ex dolore, ex defectu appetitus cibi, & potus, & ex pulsus inæqualitate dignoscitur. Qui autem regulæ sunt transgressores, ipso usu cadendi imbecilliores quotidie redduntur, ex discreta Prælati correctione, tanquam ex uulnere, dolorem acrem excitante, conqueruntur, nulla fame orationis, aut siti diuinarum consolationum sollicitantur, & pulsus, uel actiones eorum præter ordinem & rationem mouentur. Infirmi sunt ergo non carne, sed (quod deterius est) mente. Disciplinæ uerò, ac regulæ amatores, ex animæ suæ firmitudine, ex rerum bonarum desiderio, ex spiritali lætitia, & ex actionum ordine colligunt, se animæ sanitatem ac uigorem comparasse.

Hæc est prima misericordia in disciplinæ amatores collata: secunda uerò, quæ priorem subsequitur, illis uerbis exprimitur: Et gratia faucibus tuis. Eandemque ipse Salomon in uolentioribus antea uerbis expresserat, dicens: Audi, fili mi, disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ, ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. Verba hæc ad itatus religiosi sectatores propriissime uidentur esse directa. Habent illi patrem, habent & matrem, non solum secundum spiritura generantes, sed leges etiam mandataque ferentes. Pater est, illius, quam profitemur, religionis fundator, quem semper & merito patrem uocamus, à quo non carnem putidam, sed spiritum uitæ, Deo grata, sua uolentem accepimus. Pater hic docuit nos regulam, eamque nobis in legem tradidit, quam ex ore Domini in monte Sinai, in monte uitæ perfectæ, non sine luce contemplationis, non sine igne amoris, non sine signis, atque portentis operum mirabilium, à se editorum, ceu Moyses alter audiuit. Mater uerò est ipsa religio, quæ Deus ex fundatoris latere, uel ex eius corde, tanquam aliam Euam, eduxit. Hæc nos in uero tyrocinij gestauit, & non in doloribus, sed in lætitia, & exultatione per emissionem professionis peperit, & lacte doctrinæ spiritualis, aut regulæ exhibitione euitruit. Excipiamus ergo corde regulæ disciplinam, à tãto ac tali patre propositam, quæ uita Christianæ summa est, perfectionisque compendium, Ne manibus, & actionibus dimittamus eandem legem matris nostræ, longè profectò superantem eam, de qua dictum est: Verba Lamuelis regis. Visio qua erudiuit eum mater sua. Illa enim lex luxuriam, & ebrietatem, & iniustitiam prohibet; hæc autem Angelicam castitatem, omnis uoluptatis & substantia

Greg. 31.
mor. l. 5.

Prou. 1.8.

Prou. 31.
1.

Prov. 1.8.

mundialis contemptum, ac perfectissimam obedientiam, ad omnem iustitiam incitantem, iubet. Quod est autem huius laboris præmium? Illud quidem, vt addatur gratia capiti tuo; seu: Et gratia faucibus tuis. Et torques collo tuo.] Gratia, seu gratiarum corona, vt Septuaginta verterunt, & torquis, quæ ex auro, & lapidibus pretiosis, gemmisque texuntur, cælestia dona, & præcipue virtutes omnes designat, quibus regulæ, ac disciplinæ amatores decorantur. Qui non tantum Deo gratiores fiunt, verum in omni virtute (vniuersas enim, dum regulam observant, exercent) se profecisse reperiunt. Pulchra hæc corona virtutum, est illa larga Domini benedictio, de qua Ecclesiasticus ait: In opere, & sermone, & omni patientia honora patrem tuum, vt superueniat tibi benedictio ab eo, & benedictio illius in nouissimo maneant.] Opere honorat patrem, qui promptè eius iussa complet: sermone, qui iussa nimis austeritatis, aut indiscretæ grauitatis non damnat: patientia verò, qui labores ex mandatorum obseruatione emergentes dissimulat. In hunc se larga partis benedictio diffundet, vt quemadmodum ille omnibus virtutibus claruit, ita & obediens filius eodem virtutum cumulo ornatus incedat. Et sicut ille ob virtutum insignia fuit in cælis coronatus, ita & hic ob similem vitam congruo tempore coronetur. Vel gratia capiti & collo adiecta, verissimum honorem significat, quo omnes illum prosequuntur, quem indicant legis ac disciplinæ amatorem. Nam hæc excellentia verè magna, qua quis virtutis amore & disciplinæ obseruantia aliis eminet, tantam in hominum animos reuerentiam, tantum timorem inducit, vt eos libentissimè honorent, & in aliquo lædere vereantur, quos vident per vitæ puritatem Deo esse coniunctiores. Nec mirum est, si homines eos reuerentur, & laudent, quos sciunt ab omnium conditore laudari, & in virtutum exemplum alii proponi. Filij Rechab ad bibendum vinum inuitati, responderunt Ieremiæ: Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Rechab, pater noster, præcepit nobis dicens: Non bibetis vinum vos, & filij vestri vsque in sempiternum.] Quid autem Dominus ad Israelitas loquens? Certè: Præualuerunt sermones Ionadab filij Rechab, quos præcepit filiis suis, vt non biberent vinum, & non biberunt vsque ad diem hanc: Ego autem locutus sum ad vos de manè confurgens & loquens, & non obedistis mihi. Quid demum ipsi Rechabitis promittit? Pro eo quod obedistis præcepto Ionadab patris vestri, & custodistis omnia mandata eius, non deficiet vir de stirpe Ionadab, filij Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus. Nunc etiam sunt filij Ionadab, id est, Christi; quia si Ionadab spontaneus dicitur, Christus ad obeundam pro nobis mortem Patri se sponte subiecit. Hi autem sunt iusti, qui abstinere à vino propriæ voluntatis, vt se disciplinæ & legi obedientes exhibeant. Istos Deus tepidis, & imperfectis in exemplum proponit, exprobratque illis, quod non bonorum exemplum sequantur, vt iram fugiant, sed magis vitam vecordium imitentur, vt in indignationem incurrant. Eos tandem laudat, spe ad præmium erigit, & opera eorum tanquam sibi gratissima in conspectu suo semper se habiturum esse promittit. Hæc ergo est gratia, quam regulæ custodes accipiunt, vt virtutum donis repleantur, & magno honore cumulentur.

Ecl. 3.
10.Jer. 35.
6.

A oculis tuis non effluerint, vt ea semper mediteris, & è manibus tuis nunquam exciderint, vt ea semper exequaris, omnia tibi prosperè euenient. Siue dormias, aut vigiles; seu quiescas, aut aliquid agas, sine in via, seu in domo consistas, nihil quod te perturber, nihil quod immoderatè exterreat, nihil quod ad malum ledat, inuenies. Quidam per viam intelligunt diem, & per somnum noctem. Vel his duobus prosperitas, & aduersitas, contemplatio, & actio, vita, & mors intelligenda est. Et sanè hæc omnia disciplinæ amatoribus in bonum cedunt, & in omnibus spiritus profectam & meritum augmentum reperiunt. Dies est illis læta, & nulla ociositatis obscuritate subnubila; quia in quadam bonarum actionum perpetuitate transigitur, & nox est illis tranquilla, quia partim lectione & oratione, partim necessaria paulatione occupata, nulla minus pura cogitatione fœdatur. In prosperitate non tument, quoniam illam à Domini miseratione venire iudicant: & in aduersitate non supra ordinem rationis timent, quoniam prosperum exitum habituram; Domino, cui seruiunt, faciente, coniectant. In contemplatione sunt alacres, quia sponsum eos visitat: in actione robusti, quia magna ad laborandum gratia confortat. In vita sunt sancti, quam sanctis operibus mundant: in morte securi, quam magnificæ cælestis patrie promissiones exornant. Omnia illis cooperantur in bonum,] vt ait Paulus, & ex his, quæ amatoria videntur, dulcissimos fructus meritum decerpunt. Omnia profus, inquit Augustinus, non solum illa, quæ appetuntur vt sua, verum etiam illa, quæ vt molesta vitantur.] Dominus super omnia bona sua constituit eos,] nec bonum est aliquid, à quo non accipiant aut eruditionis, aut consolationis, aut benignæ correctionis obsequium. Hæc obseruatio eorum est vna ex partibus pietatis, quæ teste eodem Apostolo [promissionem habet vitæ, quæ nunc est, & futura.] Futuræ quidem, in qua illi æternis præmiis cumulantur; & præsentis, quia in prosperis, aduersis virtutis augmento perficiuntur. Axa, filia Caleb, quæ à patre in hereditatem, [terram arenam] acceperat, [irriguam] non sine suspirio petiuit, & [irriguam inferius ac superius] impetrauit. Quid aliud (teste Origene) hæc ampla largitio significat, nisi quod filij Deo obedientes ab eo accipiunt irriguum superius, id est æterna præmia, & irriguum inferius, id est, temporalia subsidia? His subsidiis communiter viam suam fiducialiter ambulant, dum in his, quæ aggradiuntur, Deum sibi adesse considerant. Pedes ad lapidem non offendunt, quia impedimenta currendi, & decipulas ad aduersario in via absconditas, Dei luce detectas, & misericordia sublatas esse conspiciunt. In somno non trepidant, quin potius securi & fidentes, sanctæ quieti se tradunt, quæ post exactos labores in mandatis seruandis nulla potest malæ conscientie increpatione turbari. In omni ergo euentu sunt felices, quia labor est illis ad meritum, & quies ad præmium; actio ad utilitatem, contemplatio ad fortitudinem; prosperitas ad humilitatem, aduersitas ad salutem.

E

Post hanc alia diuina miseratio subsequitur. Ne paucas, inquit, repentino terrore, & irruentis tibi potentias impiorum.] Si mandata compleueris, consiliaque seruaueris, cum homines oborta calamitate grauissima, concutientur timore maximo, tu non pauebis, sed securus existes; & irridebis insurgentes aduersum te potentias impiorum, quia eas priusquam ad te veniant, à Deo fractas & contritas aduerses. Non quod Deus iustos suos, & suæ voluntatis amatores, communibus calamitatibus eximat, sed quia

Rom. 8.
28.Aug. 8.
epist. 156.Matth.
14. 48.1. Tim. 4.
8.Iosue. 15.
19.Origen.
hom. 20.
in Iosue.Prov. 1.
25.

in com

Chrysof.
homil. 4.
ad Popu-
lum.

in communi calamitate positos, securos & latos reddat, & sicut aurum, in fornace, sic eos in tribulatione puriores efficiat. Ferunt ergo communem calamitatem iniqui, ferunt & iusti; sed illi calamitate scendantur, isti exerceantur, & puriores ac splendidiore euadunt. Quod animaduertens Chrysofomus, sic ait: Sicut aurum, etsi aquis immoretur, propriam praefert speciem, siue in coflatorio ceciderit, splendidius rursum apparet: lutum autem, & saenum siue aquis immisceri accidat, hoc quidem marcescit, illud vero dissoluitur; siue in ignem ceciderit, hoc quidem frigitur, illud autem comburitur. Sic certe & iustus & peccator: ille quidem siue remissione fruatur, manet splendidus, sicut aurum, aqua immersum; siue in tentationem ceciderit, splendidius fit, sicut aurum igne examinatum: peccator vero siue remissionem nanciscatur, dissoluitur, & marcescit, sicut saenum & lutum, aqua immorans; siue tentationem sustineat, comburitur, & perditur, sicut lutum & saenum ab igne. Hae ille. Ac proinde iustus aduersitatibus cinctus, non timet, & impiorum muronibus circumseptus, non pauet, quia sedandam esse a Domino tempestatem, & in tutissimum portum feliciter appellendum esse confidit. Narrat Saluator noster signa illa tremenda, quae postremum eius aduentum sunt ad monitionem hominum praecessura. Manifeste praedicat solis & lunae defectiorem, syderum casus, terrae motus, maris fremitus, & omnium rerum sublunarium pauendas mutationes, adeo ut homines aescant praetimore, & expectatione eorum, quae superuenient vniuerso orbi. Tunc vero cum omnes trepidant, cum vniuersi ex solo auditu tantarum calamitatum tabescunt, ad discipulos suos, & ad voluntatis suae amatores, & mandatorum obseruatores quid dicit: His autem fieri incipientibus, inquit, respicite, & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Cum alij praetristitia oculos in terram deiciunt, vos praetudio caelum aspiciate: cum alij timent, vos estote securi; cum impij damnationem expectant, vos iusti mei, exultate in cordibus vestris, quoniam appropinquat redemptio vestra. Cum plagae mundi crebrescunt, inquit Gregorius, hunc locum interpretans, cum terror iudicij virtutibus commotis ostenditur, leuate capita, id est, exhilarate corda: quia dum finitur mundus, cuius amici non estis, prope fit redemptio, quam quaesistis. Tunc profecto iusti, ut inquit Isaias, leuabunt vocem suam, atque laudabunt, cum glorificatus fuerit Dominus, hinc de mari. Quid enim facient inter mala & tribulationes positi, & a sensu eorundem malorum earundemque tribulationum erepti, nisi eum laudibus celebrare, quem habent in laboribus consolatorem? Quare non equorum more hincient praetlaxitia, qui in medijs arumnis huius saeculi ita se gerunt ac si ad aeterna pasca propterarent? In mari sunt, ubi saepe eis minas intentat saeva tempestas, sed hanc Dominus sedat, imperans ventis & mari, & tranquillitatem affert, ut potentiam impiorum non metuant, seque illi ob tam magnum beneficium gratos exhibeant.

Luce 21.
8.

Gregor.
hom. 1. in
Evang.

Isaia 44.
14.

Prov. 3.
16.

Postremam miserationem ex his illa verba continent: Dominus erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum, ne capiaris. Beneficium hoc longe est priori excellentius atque sublimius. Nam duo mala nos cingunt; alterum, quo ab invisibilibus persecutoribus affligimur, alterum, quo ab invisibilibus inimicis, id est, a demonibus nunc aperte, nunc occulte, & sub specie boni tentamur. Regulae autem obseruatores, & diuinae voluntatis amatores, non tantum a malis temporalibus protegentur, verum & a tenta-

A tionibus liberantur. Tentatio namque intellectum boni delectabilis ostensione allicit, & affectum veritatis amore deuincit: Domini vero protectio hos duos animae pedes a laqueo liberat, si eam suis iustis obsequentem inueniat. Illustrat ille intellectum iustorum, qui suam voluntatem explete contendunt. Scriptum est enim: Intellectus bonus omnibus facientibus eum. Videntibus, inquam, iuxta praescriptum timoris Domini. De quo immediate dixerat: Initium sapientiae timor Domini, & mandata seruantibus dabitur intellectus sanus, iudicium integrum ac sincerum, quo possint diaboli vercurias internoscere, & se a laqueo venantium liberare. His, inquit Chrysofomus, qui faciunt sapientiam, & eam factis ostendunt, bonus est intellectus: Intellectus bonus, inquit, quoniam est etiam malus intellectus, ut quando dicit: Sapientes sunt, ut male faciant, bonum autem facere non nouerunt. Ipse autem quaerit eum intellectum, qui in virtute situs est. Purgat etiam iustorum affectum; Apostolorum enim pedes, eorum nempe, qui ex sermone Domini mundi erant, ab ipso Domino loti sunt, ut sciamus suorum affectus ab illo mundari, & a desiderio peccatorum, ad quae alliciebantur, exolui. Ipse ergo Dominus, firmamentum atque protectio ad latus se istorum ostendat, ut non possint in tentationem induci. Vnde Ambrosius: Agnoscamus quod etiam iusti in domo Dei positi, & verbo Dei intenti, tentantur quidem saecularibus negotiis, & affectionibus, sed non alienantur a domo Dei, & a custodia praecceptorum caelestium. Ad istos ergo pertinet, quod in Ecclesiastico scriptum est: Oculi Domini super timentes eum; protector potentiae, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani: deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & humilians oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem. Ita Dominus est in latere iustorum, ut suos oculos in eorum necessitates intendat. Illis est protector potens, quia eos defendit a malo; & firmamentum forte, quia ipsos stabilis in bono illis est tegimen ab aestu, cum a malis corporis protegit: & umbraculum a meridie, cum a superbia, ex bonis successibus emergente, liberat. Illis est depulsor offensionis, ne scilicet in malum cadant: & adiutorium casus, ne in dolos aduersariorum impingant. Eorum tandem animas gratia exaltat, eorum mentes sapientia illuminat, & illis omnia bona per sanitatem, vitam, & benedictionem signata communicat. Hae omnia disciplinae amatoribus promissa sunt, & in ipsa regula aliquid habent, quo se a tentationum malo defendant.

Ipse namque religiosae regulae, ex doctrina sacrae Scripturae desumptae, quaedam occultam vim ex ipsa Scriptura sacra mutuare videtur, ut sicut haec meditata, & iaculo tentationis obiecta, tentationem abiciat; ita & illa prauae suggestioni opposita, eam potenter repellat. Quoties de ambitione tentatus, statim religiosi humilitatem contiderans, rubore suffusus es? Et ad illecebras carnis illectus, professionem castitatis intucens, subito iusti sceleris horrore percussus? Quid hoc? Nisi quod ipsa regula pro muro est, quae vndiquaque nos cingit, & protegit, ne telis aduersariorum vulnere mur, ne ipsorum dolis quasi vinculis capiamur. Et sicut puer suum paedagogum videns, & eius seueritatem ac grauitatem vteumque cognoscens, timet aliquid facere, cuius causa ab illo reprehendatur, aut etiam virga vel flagello vexetur: ita religiosus oculos coniciens in regulam, cuiusque integritatem ac puritatem aduertens, aliquid vel modicum veretur admittere, cuius causa dignus sit

psal. 170.
10.

ibid.

Chrysof.
ib. To. 1.

Jerem. 4.
22.

Ioan. 13.
10.

Amb. lib.
2. de A-
braham.
c. 5.

Ecl. 34.
19 20.

E

ab illa

ab illa reprehendi, & transgressor iudicari. His magnis Domini misericordiis donati, dum regulam custodimus, & illa, quam diximus, pace ditati, merito fatebimur, quia pax super nos & misericordia, & super Israel Dei. Et, si mundo valediximus, ut pacem quaeremus, & misericordiam Domini acciperemus, regula profecto nobis seruanda est, quae dum virtutes inserit, pacem affert, & post pacem multiplici nunc miseratione nos cingit, donec ad illam patriam veniamus, in qua pax perfectissima omnem etiam minimam inquietudinem tollet, & felix misericordia, & felicitas misericors omnem omnino miseriam submouebit.

*Non tantum magna, sed & minima
quaeque ex regula esse
seruanda.*

CAPVT IX.

N cuiusvis familiae religiosa regula quaedam eorum, quae praecipuntur, sunt magna, quaedam sunt parua: alia grauiora, alia leuiora: & quaedam omnino minima, quae licet non aequali cura ac diligentia, omnia tamen sunt exquisitissima mentis contentione seruanda. Magna magno conatu seruanda esse, nullus ignorat, quorum transgressio, grauis est, & a Dei amore ac familiaritate nos separat; quorum observatio vtilissima est, & magnum nobis profectum importat. At minima cur magna cura custodiamus, cumque nullius ferè momenti videantur, non est cur eorum transgressio sit noxia neque observatio proficua? Hisque praecipue eorum omisso concedatur, qui sunt iam vitae religiosae diuturnitate firmi, & assidua omnium virtutum exercitatione robusti; quoniam sicut corpora valida, & bene temperata minoribus excessibus non laeduntur; ita animae, virtute perfectae, nec minimorum transgressione fuscantur. Quarum pulchritudo tanta est, ut à rebus parui momenti non pendeat; quarum diuitiae tam amplae, ut haec minima detrimenta non metuant. Sed re vera minima quaeque, à regula proposita sunt, nisi penitus desipiamus, diligenti cura seruanda. Haec enim incipientibus, & imperfectis maxime necessaria esse, praeterea similitudo demonstrat. Qui cum sint planè infirmi, & in virtute parum stabiles, non possunt horum omissione non laedi, nec tuti sine istis in arrepta professione persistere. Nam professionem religiosam non sine ordine discimus: ordo verò illud postulat, ut prius faciliora, postea difficiliora praestemus; nunc minora & post modum maiora discamus. Quomodo autem omittis facilioribus ardua ac laboriosiora facies, & minimis ignoratis maiora cognosces? Domini sententia est, qua principem quendam Iudaeorum increpuit: Si terrena dixi vobis, & non creditis; quomodo si dixerò vobis caelestia credetis? Quo loco per terrena intellexit baptisma aquae, quod licet caeleste sit, in terra suscipimus; & per caelestia, mysteria diuina, à sensibus auulsa, quae hic fide credimus, & in patria clarè videbimus. Eadem verò sententia potest & rerum modicarum transgressores reprehendere, aut ea tantisper mutata ipsorum oscitantiam damnare: quòd si auditis terrenis, id est, his, quae terreni homines ad vitam religiosam venientes, facile praestant, non parent; quomodo auditis caelestibus, id est, sublimioribus perfectionis documentis, obediunt? At observatio

IOAN. 3.
12.

minimorum etiam est in virtute proeclis necessaria, cum ea sint velut folia, quae & arborem ornant, & fructus asseruant. Sic minima rectè custodita à viro perfecto, & illius virtutes custodiunt, & miranda pulchritudine vestiunt. Erenim ille redditur admirabilis, qui magnus existens, minora non despicit, & cum maioribus intendat, nunquam minutiora despicit. Aliquando mirati sumus eximium Theologum, grauisimum studiis occupatum, qui inter tyrones artium liberalium positus, ita minutias grammaticorum, & puerilitates dialecticorum tractat, ac si ante quos dies illas ex professo didicisset, & in nullo alio suam operam collocasset. At multo magis virum perfectum admiramur ita modica disciplina seruantem, ut in eis seruantes nouitios excedat, & non solum conuersatione sua maiora doceat, sed semetipsum vitae exemplo magistrum minimorum exhibeat. Et sanè ex sententia Plutarchi insignis Philosophi iudicium est magnae virtutis, minora curare, & paruulos quosque defectus timere. Eius verba sunt: Non mediocre argumentum est, nos in virtute progredi, si nullum iam peccatum leue & exiguum putemus, sed omnia studiosè vitemus, atque obseruemus. Ut enim qui diuites se fore desperant, paruos sumptus facere pro nihilo habent, quod nihil magni futurum putant, si paruum paruo adiciatur: spes autem propius ad finem accedens, simul cum diuitiis auget diuitiarum amorem: Ita in virtute, qui non dicit: Quid tum postea? modò sic, aliàs melius, sed singulis intentus, ubi vel minimo peccato vitium se insinuans, veniam locum dare videtur, aegre fert, & indignatur, satis ostendit, se parum aliquid sibi iam comparasse, quod inquinari nullo modo velit. Omnibus ergo tam incipientibus quam proeclis, necessarium est minimas culpas vitare, & minima nobis iniuncta solerter custodire.

Hoc cum ita sit, inuestigemus aliqua, quae omnes valeant ad diligentem minimorum custodiam allicere. Ex quibus illud magni momenti est, quod qui modica non custodiunt, in magnum discrimen delinquendi & cadendi incidunt. Ponamus modò (quod certum est) multa ex regula, & ex statutis religiosorum ad peccatum non obligare, atque adeò sine vilo peccato, non tamen sine inculpatione poenae, sub qua iubentur, posse dimitti. Sed non ob id sunt habenda contemptui, quae saepe alia ratione ad peccatum obligant, & esto, quòd nulla ratione peccatum in se habeant, ad multa peccata, & multa scandala animum transgredientis praeparant. Dixi aliqua minora, licet non à regula sub interminatione peccati iubeantur, alia ratione peccatum continere, & non me poeniter: nam ita esse, nemo qui attentè consideret, negare poterit. Cuius rei vnum, aut alterum exemplum subiciamus. Regula silentium praecipit, & non obligans ad culpam, sed ad solam poenam praecipit: at silentij praetermissio, & verborum ociosorum, & superfluatorum prolatio, peccatum est, non quidem quia regula vetuit, quae in hac re ad peccatum obligare noluit, sed quia talia verba ex se illicita sunt, tanquam debito sine carentia, & quia Dominus ea prohibuit, dicens: Dico autem vobis, quoniam omne verbum ociosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Regula contentiones vetat, & tantum interminans poenam vetat, at contentio, peccatum est, non quia regula vetat, sed quia contentio rectè rationi contraria est; quam Paulus inter opera carnis enumerat, & alio loco praecipit, ut [nihil per contentionem fiat. Constitutio religionum ferè omnium inuolubiliter tenet, ut religiosi, non soli, sed associati

Plut. lib.
de profectu
viri.
sententia.

Matth.
12. 36.

Galat. 5.
20.
Phil. 2. 3.

incedant,